

Poradnia językowa,
słucham... 2

Autorzy porad:

Ewa Badyda, Katarzyna Borkowska, Marek Cybulski, Piotr Doroszewski, Joanna Ginter,
Beata Jędrzejczak, Zuzanna Kalicka-Karpowicz,
Hanna Makurat-Snuzik, Beata Milewska, Lucyna Warda-Radys
oraz

Dominika Ciach, Eliza Chojnacka, Filip Doroszewski,
Katarzyna Furmaniak, Weronika Ganobis, Zuzanna Jacewicz,
Marta Kamyszek, Tatiana Kananowicz, Sandra Kaszubowska,
Wiktoria Kąkel, Izabela Kępka, Sławomir Kułacz, Aneta Lewińska,
Dagmara Maryn-Stachurska, Bożena Matuszczyk-Podgórska,
Rafał Paliński, Karolina Pietrzak, Justyna Pomierska, Alicja Smaruj,
Aleksandra Stybor, Wiktoria Szymańska, Maria Wrzeszcz

Poradnia językowa, słucham... 2

Wybór odpowiedzi
Telefonicznej Poradni Językowej
Uniwersytetu Gdańskiego
w pięćdziesięciolecie jej działalności
(1973–2023)

pod redakcją
Ewy Badydy i Joanny Ginter

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2023

Recenzent
dr hab. Michał Szczyszek, prof. UAM

Redaktor Wydawnictwa
Aneta Lica

Projekt okładki i stron tytułowych
Andrzej Taranek

Skład i łamanie
Maksymilian Biniakiewicz

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
oraz Instytutu Filologii Polskiej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-618-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wykaz skrótów do źródeł	7
Słowo wstępu	9
Nasze początki, czyli Telefoniczna Poradnia Językowa UG w latach 70. XX wieku	13
Wymowa	19
Pisownia łączna, rozdzielna i z łącznikiem	31
Pisownia małymi i dużymi literami	46
Inne problemy pisowni	63
Skróty i skrótowce	71
Interpunkcja	78
Odmiana wyrazów pospolitych	86
Odmiana nazw własnych	104
Zagadnienia semantyczno-leksykalne	112
Słowotwórstwo	123
Frazeologia	134
Składnia	141
Pragmatyka językowa	148
Z dziejów języka: etymologia, dialektologia, język polski a języki pokrewne	154
Indeks porad	165

Wykaz skrótów do źródeł

- ISJP – *Inny słownik języka polskiego PWN*, red. M. Bańko, Warszawa 2000.
- NKJP – *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, <http://www.nkjp.uni.lodz.pl>.
- SJP – *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/>
- USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, Warszawa 2003.
- WSF – *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, oprac. A. Stankiewicz, B. Sobol, A. Kłosińska, Warszawa 2005.
- WSJP – *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Żmigrodzki, <https://wsjp.pl>.
- WSO – *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, wyd. 4, Warszawa 2016.
- WSPP – *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Warszawa 2004.

Słowo wstępu

W 2016 r. ukazała się książka *Poradnia językowa, słucham... Wybór odpowiedzi Telefonicznej Poradni Językowej Uniwersytetu Gdańskiego* pod red. Małgorzaty Milewskiej-Stawiany, która kierowała Telefoniczną Poradnią Językową UG w latach 2001–2015, oraz Ewy Rogowskiej-Cybulskiej, jej następczyni na tym stanowisku (w kolejnym okresie). Publikacja ta zawierała wybór porad udzielonych w ramach pracy poradni od 2014 do 2015 r. Niniejsza książka kontynuuje tę inicjatywę: tym razem zawiera odpowiedzi na pytania zgłaszane do poradni w latach 2018–2022. Autorzy porad to językoznawcy – obecni i byli pracownicy Zakładu Języka Polskiego UG, przede wszystkim pełniący w ostatnich latach dyżur w poradni. Wśród autorów są również członkowie Oddziału Gdańskiego Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego oraz absolwentki Filologicznych Studiów Doktoranckich UG w zakresie językoznawstwa polonistycznego; ponadto kilka artykułów napisali wyróżniający się studenci filologii polskiej. Okazją do wydania tego tomu jest pięćdziesiąta rocznica powstania poradni UG, której działalność zainaugurowano oficjalnie jesienią 1973 r.

Historia gdańskiej poradni jest jednak jeszcze dłuższa – sięga 1961 r., kiedy to pracownicy Zakładu Języka Polskiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej (której struktury weszły kilka lat później w skład nowo powstającego Uniwersytetu Gdańskiego), będący zarazem członkami Gdańskiego Koła Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, założyli tzw. skrzynkę porad językowych. Formułę tę wymyślił profesor (wówczas jeszcze doktor) Bogusław Kreja, który wcześniej – jako student Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – wraz z kolegami z Sekcji Językoznawczej Koła Polonistów KUL prowadził taką formę popularyzacji poprawności językowej w Lublinie. Gdańscy studenci wrzucali swoje pytania do skrzynki wiszącej na korytarzu

ówczesnego Wydziału Humanistycznego WSP, a po kilku dniach mogli odczytać odpowiedzi na specjalnej tablicy ogłoszeń umieszczonej w jej pobliżu. Autorami odpowiedzi byli pracownicy Zakładu Języka Polskiego WSP oraz członkowie Studenckiego Koła Naukowego Językoznawców. Od 1964 r. udzielali oni porad również telefonicznie, ale przez pierwszych dziewięć lat taka forma poradnictwa językowego funkcjonowała nieregularnie.

Inauguracja systematycznej pracy Telefonicznej Poradni Językowej UG nastąpiła 8 października 1973 r. Na nowo nadany numer telefoniczny 41 15 15 (w kolejnych latach był to numer 58 341 15 15, a od 2008 r. po dziś dzień: 58 523 20 25) po raz pierwszy zadzwoniono kilka minut po godzinie 13.00. Wówczas to magister (dziś profesor) Bronisław Rocławski rozwiął wątpliwości pracowników Hali Maszyn Dyrekcji Budownictwa Rolniczego, którzy poprosili o ocenę poprawności postaci fleksyjnej wyrazu *strona* użytego w zdaniu: „Pozwana wnosi o obciążenie kosztami postępowania strony przegrywającej spór”. Od tego dnia poradnia UG funkcjonuje niemal nieprzerwanie. Jej działalność zawieszono jedynie na kilka miesięcy: w roku akademickim 1981/82 (ze względu na stan wojenny) oraz 2019/20 (z powodu zamknięcia uniwersytetu po wybuchu pandemii COVID-19).

Pod koniec lat 70. XX w. Telefoniczna Poradnia Językowa UG była jedną z dziewięciu poradni udzielających odpowiedzi w bezpośrednim kontakcie z zainteresowanymi (pozostałe działały w Warszawie, w Krakowie, w Poznaniu, w Sosnowcu, we Wrocławiu, w Szczecinie, w Słupsku i w Bydgoszczy). Liczbę odpowiedzi udzielonych w poradni w czasie jej dotychczasowej działalności można oszacować na kilkadziesiąt tysięcy. W samych ostatnich pięciu latach skierowano do poradni ponad 4,2 tys. pytań. Klienci gdańskiej poradni telefonują nie tylko z Pomorza, lecz także z innych regionów Polski (np. spod Tomaszowa Lubelskiego, z Wielkopolski czy ze Śląska), a nawet z zagranicy. Niektórzy pytający korzystają z pomocy poradni regularnie od lat.

Gorąco zachęcamy do korzystania z usług Telefonicznej Poradni Językowej UG. Na telefony od osób zainteresowanych poprawnością językową czekamy w dni powszednie w czasie trwania nauki akademickiej (od października do czerwca) w godz. 13.00–14.30. To dzięki pytaniom, które są zgłaszane do poradni, mogła powstać ta książka. Przekazujemy ją Czytelnikom z nadzieją, że zebrane w tym zbiorze porady zainteresują szerokie

grono użytkowników polszczyzny i pomogą rozstrzygnąć przynajmniej niektóre ich wątpliwości poprawnościowe w zakresie języka polskiego.

Ewa Badyda
Joanna Ginter